

Χτίζοντας μια Πολυεθνική Κύπρο

**Εισαγωγή στον
Πολυπολιτισμό**

Author: Larry Fergeson
Editor: Yiannis Laouris

Το βιβλιαράκι αυτό γράφτηκε στα πλαίσια του προγράμματος `Χτίζοντας μια Πολύ-Εθνολογική και Πολύ-Εθνική Κύπρο για την προώθηση Ευρωπαϊκών Αξιών και την Τοπική και Διεθνή Ειρήνη`.

Ο βασικός στόχος αυτού του προγράμματος είναι η προώθηση της ενημέρωσης και στη μεγαλύτερη ευαισθητοποίηση της Κυπριακής κοινωνίας σχετικά με το πώς μια πολύ-εθνική και πολύ-πολιτιστική Κύπρος εξυπηρετεί τις Ευρωπαϊκές αξίες και προωθεί την τοπική και διεθνή ειρήνη.

Για να επιτευχθεί ο βασικός στόχος, το πρόγραμμα έχει απασχολήσει μαθητές, δασκάλους και γονείς οι οποίοι συμμετήχχαν σε ένα εργαστήριο και σε δραστηριότητες για να δημιουργήσουν έναν χάρτη του οράματος για μια πολύ-πολιτιστική και πολύ-εθνική Κύπρο, αλλά και για να φανταστούν και να εφαρμόσουν συγκεκριμένες δραστηριότητες που θα συμβάλλουν στην υλοποίηση του οράματος για μια πολύ-πολιτιστική κοινωνία.

Το Future Worlds Center (νόμιμος reg.: Κυπριακό Ινστιτούτο Νευρολογίας και Τεχνολογίας), που εδρεύει στη Λευκωσία, είναι ο οργανισμός που συντονίζει το πρόγραμμα. Οι εταίροι του προγράμματος είναι: ο Κυπριακός Σύνδεσμος Εκπαίδευσης Ενηλίκων, Το δίκτυο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και Εκπαίδευσης, το Πανεπιστήμιο Κύπρου (Τμήμα Πολιτικών Επιστημών) και το δίκτυο Νεαρών Κυπρίων Επιστημόνων

Το πρόγραμμα αποτελεί μέρος πρωτοβουλίας του προγράμματος UNDP Action for Cooperation and Trust, το οποίο στηρίζεται από τον Αμερικάνικο λαό μέσω χρηματοδότησης από USAID.

Για το περιεχόμενο αυτού του εγγράφου φέρει αποκλειστική ευθύνη το Future Worlds Center (νομίμως καταχωρημένο ως: Κυπριακό Ινστιτούτο Νευρολογίας και Τεχνολογίας) και σε καμία περίπτωση δεν αντικατοπτρίζει τις απόψεις του UNDP. Οι απόψεις που εκφράζονται σε αυτό το δημοσίευμα είναι αυτές του/των συγγραφέα/ων και δεν αντιπροσωπεύουν απαραίτητα τα Ηνωμένα Έθνη ή τα Κράτη Μέλη τους, το UNDP ή το USAID.

Copyright 2008: Future Worlds Center (legal reg.: Cyprus Neuroscience and Technology Institute), Nicosia, Cyprus

Πίνακας Περιεχομένων

Εισαγωγή στον Πολυπολιτισμό.....	4
Τι Είναι Η Πολυπολιτισμικότητα;.....	5
Πολυπολιτισμικότητα Και Η Ευρωπαϊκή Ένωση.....	6
Προκλήσεις.....	7
Πολυπολιτισμική Κύπρος.....	9

Εισαγωγή στον Πολυπολιτισμό

Η Πολυπολιτισμικότητα είναι μια έννοια που συναντάμε όλο και πιο συχνά στην καθημερινότητά μας.. Αναφέρεται σε διάφορες συζητήσεις και έχει αποκτήσει μέγιστη σημασία σε ότι αφορά την αντιμετώπιση, από μέρους των σχολείων της Κύπρου, της αυξανόμενης εισροής μεταναστών και πιο συγκεκριμένα μαθητών, με μητρική γλώσσα άλλη από τα Ελληνικά.

Τι εννοούμε όμως λέγοντας πολυπολιτισμικότητα; Πώς μπορεί η έννοια αυτή να κατανοηθεί μέσα στα πλαίσια της εκπαίδευσης; Τι μπορούν να κάνουν οι δάσκαλοι, οι μαθητές, αλλά και οι γονείς για να προωθήσουν την πολυπολιτισμικότητα στη σχολική κοινότητα και να αντιμετωπίσουν τις προκλήσεις που προκύπτουν; Πώς επωφελούμαστε από τέτοιες κοινωνικές αλλαγές ;

Αυτό το βιβλιάριο προσπαθεί να απαντήσει στις πιο πάνω ερωτήσεις και να συνεισφέρει στην αντιμετώπιση των προκλήσεων, των ανασφαλειών και των δυσκολιών.

Τι Είναι Η Πολυπολιτισμικότητα;

Η Πολυπολιτισμικότητα εμφανίστηκε στο προσκήνιο το 1960 σε αγγλόφωνες χώρες λόγω των πολιτισμικών αναγκών των μη Ευρωπαϊών μεταναστών. Συνώνυμη έννοια είναι η πολλαπλότητα πολιτισμών. Σύμφωνα με τον ανθρωπολόγο Franz Boas ο πολιτισμός ορίζεται σαν ένα σύστημα κοινών αντιλήψεων, αξιών, εθίμων, συμπεριφορών και τεχνουργημάτων που τα μέλη μιας κοινωνίας χρησιμοποιούν για να αντεπεξέλθουν στον κόσμο τους και στη μεταξύ τους σχέση και μεταδίδεται από γενιά σε γενιά μέσα από τη μάθηση. Έτσι, η πολυπολιτισμικότητα αναφέρεται στο πλήθος διαφορετικών πολιτισμών μέσα σε μια κοινωνία.

Η φιλελεύθερη πολυπολιτισμικότητα εστιάζεται στην πολιτισμική διαφορετικότητα, υποστηρίζοντας την εθνική ποικιλία και την ανοχή. Προϋποθέτει την ύπαρξη προϋπαρχόντων πολιτισμών οι οποίοι σχετίζονται και αλληλεπιδρούν μεταξύ τους καθώς η επικριτική πολυπολιτισμικότητα θεωρεί την πολυπολιτισμικότητα ως ανησυχία των «πλειοψηφών» και των «μειονοτήτων». Παράλληλα ασχολείται με τις παραδόσεις και τις πρακτικές που καθορίζουν μια κοινωνία στο σύνολο της. Παρατηρεί ανισότητες δυνάμεων και κυρίως το ρατσισμό, δίνοντας έμφαση στην αναγνώριση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και υπερασπίζεται την «πολυπολιτισμικοποίηση» της κοινωνίας.

Στην περίπτωση της Κύπρου, ο όρος πολυπολιτισμικότητα αναφέρεται στην πολιτισμική ποικιλία μέσα στην Κυπριακή κοινότητα συμπεριλαμβανομένου των Ελληνο-Κυπρίων και των Τουρκο-Κυπρίων, καθώς και των Αρμενίων, Λατίνων και Μαρωνιτών, αλλά και τον διαρκώς αυξανόμενο αριθμό ομάδων μεταναστών με διαφορετικές εθνικές καταβολές που έρχονται στο νησί. Η πολυπολιτισμικότητα σαν έννοια αναγνωρίζει τη διαφορετικότητα των εθνικών και πολιτιστικών ομάδων και προωθεί την αμοιβαία ανοχή και αποδοχή μεταξύ αυτών των ομάδων.

Πολυπολιτισμικότητα και η Ευρωπαϊκή Ένωση

Η Ευρωπαϊκή Ένωση δημιουργήθηκε βασιζόμενη στις πολιτιστικές διαφορές με σκοπό την ειρηνική και αρμονική συνύπαρξη των διαφορετικών χωρών και πολιτισμών στα πλαίσια ενός ειρηνικού και δημοκρατικού χώρου. Η Ευρωπαϊκή Ένωση είναι ίσως το καλύτερο παράδειγμα πολυπολιτισμικής κοινότητας που προωθεί την ειρήνη, την ισότητα, το σεβασμό και την ενεργή δημοκρατική συμμετοχή όλων των πολιτών.

Η ΕΕ δεν είναι μόνο το καλύτερο παράδειγμα προσωπικού και κοινωνικού τρόπου ζωής αλλά ενισχύει τις πολυπολιτισμικές αξίες μέσα από τους κανονισμούς της, τις συνθήκες, τα κεκτημένα και, μέσα από τη δικαιοδοσία της, πάνω σε όλα τα κράτη μέλη.

Δυστυχώς, είναι απαραίτητο να αναπτυχθούν πρόνοιες και πολιτικές για να επιτευχθεί μια πολυπολιτισμική κοινότητα. Μια πολυπολιτισμική πολιτική προσφέρει συγκεκριμένα δικαιώματα και θέση στις διαφορετικές πολιτισμικές ομάδες μέσα στην κοινωνία, με σκοπό να εξασφαλίσει ότι θα συνεχίσουν σαν ξεχωριστές πολιτισμικές ομάδες και δεν θα αφομοιωθούν μέσα στον κυρίαρχο πολιτισμό. Ο σεβασμός της διαφορετικότητας μπορεί να εκφραστεί μέσα από την παροχή δικαιωμάτων ή τη δημιουργία πολυπολιτισμικών κανονισμών. Ωστόσο, αυτά τα δικαιώματα και οι κανονισμοί είναι εργαλεία της πολυπολιτισμικότητας και όχι η πολυπολιτισμικότητα η ίδια. Το ξεχωριστό χαρακτηριστικό της πολυπολιτισμικότητας είναι η θετική και η καλοπροαίρετη αποδοχή και αναγνώριση των διαφορετικών πολιτισμών, λόγω των παραδοσιακών αξιών αυτών των πολιτισμών και της ύπαρξής τους. Επίσης, ο σεβασμός της ανθρώπινης αξιοπρέπειας απαιτεί κατανόηση του γεγονότος ότι το να ανήκει κάποιος σε ένα πολιτισμό είναι σημαντικό κομμάτι της ανθρώπινης ύπαρξης.

Αξίζει να παρατηρηθεί ότι η ισότητα δεν είναι ισοδύναμη με την ομοιομορφία. Στον Καταστατικό Χάρτη των Δικαιωμάτων της ΕΕ, στο Άρθρο 22, στο τμήμα με τίτλο «Ισότητα», αναφέρεται ότι ο σεβασμός στη διαφορετικότητα είναι σημαντικό κομμάτι της ισότητας. Ενώ στο Άρθρο 13 η ΕΚ δίνει σαφή αρμοδιότητα στην Κοινότητα να νομοθετεί ενάντια στις ρατσιστικές διακρίσεις (inter

alia). Ομοίως, στα Άρθρα 6 και 14 δίνεται έμφαση στα δικαιώματα για ελευθερία και εκπαίδευση.

Στα κριτήρια της Κοπεγχάγης, το 1993, απαιτείται ρητά από τις υποψήφια χώρες να πετύχουν «σταθερότητα των θεσμών...για να εγγυηθούν το σεβασμό και την προστασία των μειονοτήτων». Ο Καταστατικός Χάρτης των Δικαιωμάτων, η Συνθήκη του Μάαστριχτ και τα Κριτήρια της Κοπεγχάγης μαζί με άλλες πρόνοιες και κανονισμούς τα οποία μαζί αποτελούν το κεκτημένο (acquis), υποδηλώνουν ότι η ΕΕ δίνει ιδιαίτερη αξία στα ανθρώπινα δικαιώματα, στα δικαιώματα των μειονοτήτων και τις θεωρεί σημαντικό κομμάτι της δημοκρατίας που απαιτείται από τα κράτη μέλη της ΕΕ. Η αναγνώριση και ο σεβασμός της διαφορετικότητας μπορεί να είναι η πηγή ενότητας μιας πολυπολιτισμικής πολιτείας. Η ιδέα της ενότητας, μέσα από τη διαφορετικότητα, που έχει γίνει το σύνθημα για την ΕΕ, φαίνεται να είναι ο μόνος τρόπος για πρόοδο σήμερα.

Προκλήσεις

Η πολυπολιτισμικότητα έχει γίνει κομμάτι της πολιτικής διαμάχης και αντιμετωπίζει την αντίθεση μερικών κρατών μελών. Πιο ακραία, ενέχει τη βεβαιότητα ότι οι πολυπολιτισμικές κοινωνίες είναι λάθος, επειδή οδηγούν στη φυλετική εξασθένιση της επικρατούσας μάζας ενώ πιο απόλυτες εκδοχές αυτού του επιχειρήματος παρουσιάζουν την πολυπολιτισμικότητα όχι σαν κάτι κακό αλλά σαν κάτι αδύνατον και επιχειρηματολογούν λέγοντας ότι προσπαθώντας να πετύχουμε το αδύνατον οδηγούμε την κοινωνία σε διάσπαση, με έλλειψη πατριωτισμού και σύνδεσης, οδηγούμενοι στο τέλος στη σύγκρουση. Αν και δεν είναι δυνατόν να προτείνουμε μια ιδανική λύση σε αυτές τις προκλήσεις που δημιουργεί μια πολυπολιτισμική κοινωνία, είναι πολύ σημαντικό να υποστηρίξουμε τις παραδοσιακές αξίες σε μια τέτοια κοινωνία και κατά συνέπεια να αναγνωρίσουμε την άμεση ανάγκη συνέχισης της αναζήτησης για μια τέτοια λύση.

Η Εθνική Διεκδικητικότητα που σχετίζεται με την πολυπολιτισμικότητα αποτελούσε μέρος ενός ευρύτερου ρεύματος πολιτικής «ταυτότητας» που μετέτρεψε την ιδέα της ισότητας ως ομοιότητα

σε ισότητα ως διαφορετικότητα. Είναι η βάση για το συμπέρασμα ότι οι υποτιθέμενες «ουδέτερες» ελεύθερες δημοκρατίες αποτελούν μέρος ηγεμονικών πολιτισμών που συστηματικά βγάζουν εκτός έθνους ή περιθωριοποιούν τις μειονότητες. Επομένως, οι μειονότητες έχουν το δικαίωμα για πολιτισμική ανάπτυξη, πρότυπα και σύμβολα ακριβώς όπως και τα ηγεμονικά ταίρια τους στο κράτος και να συμμετέχουν στα κοινά, να αναγνωρίζονται σαν ομάδες και όχι μόνο σαν πολιτιστικά ουδέτερα άτομα. Ο όρος πολυπολιτισμικότητα χρησιμοποιείται για να περιγράψουμε την αναγνώριση της πολιτισμικής και εθνικής ποικιλίας μέσα στα δημογραφικά πλαίσια ενός συγκεκριμένου κοινωνικού χώρου.

Κάποιες χώρες έχουν επίσημες, ή *de jure*, αρχές πολυπολιτισμικότητας που έχουν στόχο τους τη διατήρηση των διαφορετικών πολιτισμών ή πολιτιστικών ταυτοτήτων εντός μιας ενοποιημένης κοινωνίας. Σε αυτό το πλαίσιο, η πολυπολιτισμικότητα υποστηρίζει μια κοινωνία που παρατείνει μια κατάσταση δικαιοσύνης σε ξεχωριστές πολιτιστικές και θρησκευτικές ομάδες. Σε άλλα κράτη, έθνη ή κοινότητες οι *de facto* συνθήκες της πολιτισμικής διαφορετικότητας και ο κοσμοπολιτισμός υπάρχουν χωρίς επίσημη αναγνώριση.

Υποστηρικτές της υιοθέτησης (ή διατήρησης) επίσημων αρχών πολυπολιτισμικότητας συχνά αμφισβητούν ότι η πολιτισμική διαφορετικότητα είναι μια θετική δύναμη για την εθνικότητα της κοινωνίας ή την πολιτισμική της ταυτότητα. Η επίσημη πολυπολιτισμικότητα έρχεται σε αντίθεση με τη μορφή του επίσημα επικυρωμένου μονοπολιτισμού (μολονότι αυτός ο όρος χρησιμοποιήθηκε μόνο αναδρομικά). Ο μονοπολιτισμός υπονοεί μια κανονιστική πολιτισμική ενότητα ή πολιτισμική ομοιογένεια, όπου το έθνος αποδέχτηκε σε μεγάλο βαθμό τους μετανάστες. Ο μονοπολιτισμός συνοδεύεται από ποικίλους κανονισμούς αφομοίωσης και πρακτικές που προωθούν τον εκπολιτισμό (και προστασία) στα πρότυπα της κυρίαρχης κουλτούρας

Πολυπολιτισμική Κύπρος

Η Κύπρος είναι ένα νησί με πολλές διακρίσεις. Είναι ο τόπος γέννησης της θεάς Αφροδίτης, ήταν δώρο του Μάρκου Αντωνίου προς την Κλεοπάτρα, ήταν το σπίτι του Οθέλλου και της Δεισδαίμονας... Είναι επίσης πολύ γνωστή σαν χώρος διατήρησης υπέροχων απομειναριών από την αρχή του πολιτισμού, που διατηρήθηκαν από τους Μυκηναίους Έλληνες, τους Μεσαιωνικούς Βενετούς, τον Σταυροφόρο Ριχάρδο τον Λεοντόκαρδο και τον Οθωμανό Σουλεϊμάν τον Εξοχότατο.

Άνθρωποι με διαφορετικές καταβολές και πολιτισμούς ήρθαν στην Κύπρο, για τη μεσογειακή αύρα της, τον καιρό και τις παραλίες της με στόχο τη γαλήνη και ηρεμία. Η Κύπρος ιστορικά φιλοξένησε πολλούς διαφορετικούς πολιτισμούς, συμπεριλαμβανομένων των Αρμένιων και των Μαρωνιτών. Τα τελευταία χρόνια, και ειδικά μετά την ένταξη της στην ΕΕ, περισσότεροι άνθρωποι έλκονται από το νησί ο καθένας αναζητώντας κάτι διαφορετικό. Εκτός από τους Ευρωπαίους, οι οποίοι μπορούν να επωφεληθούν από την ελεύθερη διακίνηση ατόμων μέσα στα όρια της ΕΕ, άνθρωποι από τις υπόλοιπες χώρες έρχονται στην Κύπρο για λόγους όπως είναι η αναζήτηση εργασίας, η καλύτερη ποιότητα ζωής ή λόγω συρράξεων στη δική τους χώρα, π.χ. Ιράκ, Λίβανος. Δυστυχώς, πολλοί αισθάνονται ανεπιθύμητοι ή αντιμετωπίζουν δυσκολίες στην ένταξη τους στην Κυπριακή κοινωνία. Αυτή η απόρριψη δεν είναι μόνο σε προσωπικό ή κοινωνικό επίπεδο αλλά σε κάποιες περιπτώσεις επιβάλλεται και από το νόμο. Η δομή της Κυπριακής κοινωνίας και των θεσμών της δείχνει να υστερεί στην υποστήριξη μιας υγιούς συνύπαρξης μεταξύ των διαφορετικών εθνικών ομάδων με στόχο την κοινωνική αφομοίωση.

Η Κυπριακή κοινωνία θα πρέπει να ενημερωθεί καλύτερα ώστε να ενταχθεί ομαλά στον κόσμο της σημερινής παγκοσμιοποίησης που διέπεται από τους κανονισμούς της ΕΕ και επίσης να αντιληφθεί πως οι έννοιες «έθνος» και «υπηκοότητα» είναι ίσως περιττά.

Building a Multi-Ethnic and Multi-National Cyprus to promote European Values and Regional and International Peace

IMPLEMENTED BY:

Future Worlds Center (legal reg.: Cyprus Neuroscience and Technology Institute)

Human Rights Education Network

University of Cyprus

Cyprus Adult Education Association

Young Cypriot Scientists Network

CONTACT INFORMATION:

Future Worlds Center

(legal reg.: Cyprus Neuroscience and Technology Institute)

5 Promitheos Street, offices 4 & 9

1065 Lefkosia, Cyprus

Tel: +357 22873820

Fax: +357 22873821

www.futureworldscenter.org

Copyright 2008: Future Worlds Center (legal reg.: Cyprus Neuroscience and Technology Institute), Nicoisa, Cyprus

All rights reserved

ISBN: 978-9963-677-24-5